

dr hab. Robert Manowski
Wyższa Szkoła Artystyczna
w Warszawie
ul. Siennicka 6a, 04-005 Warszawa

Warszawa 28.01.2024 r.

Recenzja
w postępowaniu habilitacyjnym odnosząca się do wskazanego osiągnięcia
i całokształtu dorobku naukowego-artystycznego, dydaktycznego
dra VÁCLAVA RODKA

Władze Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej w Warszawie wyznaczyły moją osobę na recenzenta w komisji habilitacyjnej do osiągnięć dra VÁCLAVA RODKA z Uniwersytetu Ostrawskiego.

Wniosek z dnia 5 grudnia 2023 r. na podstawie art. 221 ust. 10 Ustawy z dnia 20 lipca 2018. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2021 r. poz. 478 ZM.) – aby komisja habilitacyjna podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu jawnym w wyniku przeprowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Przeprowadziłem analizę dzieła habilitanta, które stanowi podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Praca artystyczna będąca autorskim projektem nosi tytuł "Sieci Morfeusza" i prezentuje ciekawe podejście do sztuki, łącząc abstrakcyjną filozofię malarstwa z formą narracyjną w kontekście koncepcji malarstwa jako przestrzeni dla możliwych modalności. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2023 r., poz. 742 z późn. zm.).

Habilitant złożył wymaganą, kompletną dokumentację zawierającą:

- Dyplom stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie Sztuki Plastyczne, stopień doktora został nadany w dniu 6 marca 2015 roku. Tytuł pracy doktorskiej: „Modality”.

- Prezentacja malarstwa i dokumentacja wystawy z opisem kompozycji sieci i dokumentacji wskazanego osiągnięcia artystycznego;
- Autoreferat;
- Wykaz osiągnięć naukowych i artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny;
- Wykaz i dokumentacja działalności dydaktycznej, naukowej i artystycznej;
- Wykaz osiągnięć artystycznych przed uzyskaniem stopnia doktora.

W mojej ocenie i według mojej wiedzy temat snu w malarstwie nie jest nowy, ale jego interpretacja i podejście do niego mogą być oryginalne. Senne motywy znane są w historii sztuki od wieków, a artyści często sięgali po ten temat, aby wyrazić tajemniczość, surrealistyczną atmosferę, czy też introspekcję.

W przypadku analizowanej pracy habilitanta, "Sieci Morfeusza", choć temat snu sam w sobie nie jest nowością, to jednak sposób, w jaki habilitant łączy go z koncepcją sieci i abstrakcji, stanowi unikalne podejście. Dodatkowo, odwołania do mitologii greckiej i psychoanalityczne interpretacje snów nadają dziełu specyficzny kontekst współczesności i głębię.

Habilitant postawił sobie kilka kluczowych pytań badawczych, a jego główne osiągnięcie w przewodzie habilitacyjnym, to znaczący i imponujący zbiór prac artystycznych, będących niczym „sny w śnie”. Te prace nie tylko podkreślają wszechstronność autora, lecz również psychologiczne i koncepcyjne podejście do twórczości.

Przedstawiona dokumentacja, zgodna z wymogami Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zdaniem recenzenta, spełnia wszystkie przyjęte standardy.

Cykl "Sieci Morfeusza" opiera się na syntezie osobistej filozofii malarstwa, łącząc abstrakcyjne formy z analizą wizualną tematu snów i śnienia, co stanowi klasyczny rodzaj inspiracji dla wielu twórców: artystów antycznych, symbolistów oraz surrealistów. Habilitant nawiązuje do mitologii greckiej, szczególnie do historii Hypnosa i jego synów, którzy kształtowali marzenia senne śpiącego człowieka. Przywołanie tej archaicznej historii dodaje pracy głębi i kontekstu.

Tytuł cyklu "Sieci Morfeusza", łączy wyobrażenia snów z koncepcją sieci, tworząc unikalną platformę dla abstrakcyjnych prac. Autor używa różnorodnych technik malarskich, od form abstrakcyjnych, po iluzoryczne projekcje w geometrycznych schematach, co dodaje dynamiki i złożoności przedstawionym obrazom.

Praca habilitanta kieruje uwagę na interpretację snów jako sieci, zanurzając widza w świat abstrakcji i formy. Tytułowy cykl nie skupia się jedynie na urealnieniu konkretnych snów, ale raczej na malarskim, abstrahowanym sposobie konstruowania "sieci snów". Autor eksperymentuje z perspektywą, geometrią i iluzją optyczną, co tworzy unikalne i intrygujące dzieła.

Interesujący jest również sposób, w jaki habilitant eksploruje związek między snami a sztuką, odwołując się do różnych teorii, takich jak archetypowe myślenie Carla Gustava Junga. Praca łączy w sobie zarówno elementy klasycznej mitologii greckiej, jak i współczesne podejście psychoanalityczne do snów, co sprawia, że staje się ona multidyscyplinarnym badaniem.

Ważnym aspektem pracy jest również wrażliwość habilitanta na swoje własne sny, które stanowią źródło inspiracji i drogowskaz do poznania podświadomości. Autor notuje je w formie skróconego tekstu, co stanowi swoiste narzędzie badawcze. Ta osobista relacja ze snami dodaje pracy głębi i autentyczności, ukazując zaangażowanie artysty w swoje dzieło.

Cykl obrazów "Sieci Morfeusza", w którym habilitant zastosował fascynującą grę malarską, stanowi unikalne połączenie abstrakcji z narracją. Przedstawione obrazy jawią się jako osobliwe zjawisko abstrakcyjnych, monumentalnych sieci i ich sennych mieszkańców, uzyskując równy znaczeniowy wymiar. Warto zaznaczyć, że habilitant przygotował te prace na indywidualną wystawę, co sprawia, że nie konkurują one z innymi dziełami. W trakcie procesu twórczego habilitant zastosował zasadę sięgania do wcześniej utworzonych projektów rysunkowych. Jednakże, eksperyment z "przemalowywaniem" rysunków okazał się niewystarczający do rozwiązania stawianych sobie wyzwań. W przypadku autora, bardziej korzystnym okazało się połączenie realizacji malarskiej z projektem rysunkowym. Charakterystyczną cechą tych obrazów jest ich imponujący rozmiar i układ.

Choć projekty początkowo powstały w różnych formatach rysunków, habilitant zastosował zamierzony efekt dopiero przekraczając "ludzki rozmiar". Wielkość ta oddziałuje na widza przekonująco, kierując się założeniem psychologicznym – ukazywaniem sieci, która obejmuje człowieka, bez utraty osobistego doświadczenia. W trakcie pracy pojawiła się również zasada barwnego postrzegania kolorów, opierająca się na formie abstrakcyjnej, skupiającej uwagę na jednym kolorze. To wyzwalające doświadczenie pozwoliło habilitantowi na rozwiązanie kwestii zabarwienia relacji poszczególnych linii horyzontalnych i diagonalnych. Projekt wykorzystał hybrydowe połączenie narracji z abstrakcją, zwłaszcza w kontekście abstrakcyjnego przedstawienia snów. Mimo to, wielkoformatowe realizacje sieci zachowały imponujący, psychologiczny wymiar.

Cykl obrazów "Sieci Morfeusza" prezentuje interesujące podejście do sztuki, łącząc

abstrakcję i narrację w imponującym wymiarze, a habilitant zastosował te prace w kontekście swojego badawczego rozwoju.

Warto jednak zauważyć pewne wyzwania związane z manipulacją przestrzenią i iluzją, które habilitant świadomie inkorporuje w swoje dzieło.

Jako recenzent długo zastanawiałem się nad swoimi wrażeniami po zapoznaniu się z dorobkiem i wskazanym dziełem. Pojawiły się liczne refleksje i pytania, głównie o iluzje w snach, psychologiczne kody i wizualne manipulacje.

Jeśli chodzi o sztukę, temat snów jest znany i jest traktowany różnorodnie przez artystów na przestrzeni lat, co nie stanowi zaskoczenia. Można argumentować, że sny stanowią źródło niekończącej się inspiracji i mogą być manifestacją wyobraźni artysty – co jest dość oczywiste. Jednakże, współczesna sztuka często skupia się na różnorodnych obszarach tematycznych, co sprawia, że analiza snów staje się jednym z wielu możliwych podejść, w których otwieramy sztukę metafizyczną na spotkanie z podświadomością i psychologią.

W przypadku "Sieci Morfeusza", wartość badania snów tkwi w tym, jak habilitant eksperymentuje z różnymi technikami malarskimi i łączy je z mitologią oraz psychoanalizą. To unikalne połączenie może przyciągać uwagę odbiorcy, wywołując liczne refleksje na temat relacji między sztuką a podświadomością.

W tekście umieszczonym w dokumentacji dorobku artystycznego, autor zagłębia się w temat iluzji w sztuce, zwłaszcza w kontekście cyklu obrazów "Sieci Morfeusza". W jego wypowiedzi wybrzmiewa osobiste podejście do iluzji, skupiając się na roli widza i emocji w procesie postrzegania dzieła sztuki. Autor dokonuje dogłębnej analizy pojęcia iluzji, sięgając po prace Ernsta Hansa Gombricha. Habilitant przekazuje fascynację iluzją, jednocześnie podkreślając, że celem nie jest jedynie poddanie widza tej efektownej iluzji, lecz równowaga między eksperymentem a angażującą reakcją odbiorcy. Ciekawy jest sposób, w jaki autor nadaje tytuły swoim pracom, łącząc je z definicjami zawartymi w samych obrazach.

Habilitant uważa, że ten zabieg dodaje kontekstu i głębi dziełom, jednocześnie świadomie podchodzi do ryzyka pareidolii (zjawisko dopatrywania się znanych kształtów w przypadkowych szczegółach przedmiotów, miejsc, faktur itp. czemu towarzyszy poczucie nierzeczywistego charakteru owych spostrzeżeń) w przypadku abstrakcyjnych prac, chociaż warto byłoby rozwinąć, w jaki sposób skutecznie unika tego zjawiska w swoich dziełach.

Kwestia, czy dzieło ma pełnić funkcję symulakra - stwarzając złudzenie życia, czy pozostaje w ramach abstrakcji, jest przedmiotem refleksji habilitanta.

Jednak klarowniejsze zdefiniowanie, które elementy decydują o charakterze symulakra, mogłoby

dostarczyć dodatkowej wyjaśniającej głębi. Próba wywołania zawrotów głowy u widza poprzez lekką geometryczną iluzję przestrzeni wymagałaby bardziej szczegółowego opisu, aby czytelnik mógł bardziej wyraziście wyobrazić sobie zamierzenia artysty manipulatora.

Rozważania habilitanta są inspirujące i bogate w refleksje na temat iluzji w sztuce, choć pewne aspekty wymagają rozwinięcia dla pełniejszego zrozumienia intencji artysty.

Zastanawiam się, czy artystyczne badanie snów może prowadzić do poznania źródła ich powstawania? To pytanie nadal pozostaje otwarte.

Choć naukowe badania snów dostarczają pewnych informacji na temat procesów neurologicznych związanych ze snem, to interpretacja habilitanta samej treści snów, jest zazwyczaj sprawą subiektywną i trudną do uchwycenia, co dla obszarów sztuki jest niewątpliwie wartością.

Jeśli chodzi o pytanie zadane recenzentowi o owe wniesienie czegoś znaczącego do sztuki, "Sieci Morfeusza" pomimo moich wielu refleksji i licznych pytań, prezentują mimo wszystko oryginalne spojrzenie na temat snów, ujmując je w kontekście abstrakcji i mitologii. Wartość tego dzieła może tkwić w tym, że zachęca do licznych refleksji nad naturą snów, stawiania pytań, badania ich wpływu na psychikę i na wyobraźnię artystyczną. Jednakże, ostateczna ocena tego, czy projekt wnosi coś pozytywnego, zależy od indywidualnego odbiorcy i jego zainteresowań w dziedzinie sztuki, która spotyka się z metafizyką i psychologią.

Podsumowując recenzję, według mojej indywidualnej opinii, praca habilitanta "Sieci Morfeusza" stanowi znaczący wkład w rozwój dziedziny sztuki, dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki, łącząc w sobie aspekty filozoficzne, mitologiczne i psychoanalityczne, spełnia zatem warunek nadania stopnia doktora habilitowanego. Habilitant prezentuje wysoką kreatywność, innowacyjność i wszechstronność w podejściu do tematu, co czyni pracę habilitacyjną wartościową i godną uwagi publikacją.

